Milínský zpravodaj

PODZIM 2024 - mimořádná příloha

Obsah čísla:

⇒ Z historie: Lidová vzpomínková kronika 14 – Miluška Lebedová
⇒ Milínsko v literatuře - Jan Čáka: Cesta na severovýchod
⇒ Vlastivědné toulky Milínskem 16: vrch Levín

Ulice U Stadionu, dříve „Vrančická cesta“
- nahoře staré foto od Jiřího Fuky
a dole současnost

Pokračování seriálu Vlastivědné toulky najdete na str. 8. Postupně Vás seznamujeme se zajímavými místy v okolí Milína. Budeme rádi, když nám pošlete své vlastní tipy i s bližšími informacemi (do knihovny: knihovna@milin.cz). Na www.milin.cz (Turistika/Výlety v okolí) najdete tipy na výlet v okolí Milína i „toulky“.

Lidová vzpomínková kronika Milína 14

Pokračování vzpomínek našich spoluobčanů (výběr). Celý přepis vzpomínek, včetně mluveného slova, je k dispozici v milínské knihovně. Již dříve zveřejněno: J. Baštýř, O. Neklová, J. Vojáčková, E. Průchová, V. Kopalová, J. Fiřtová, Z. Bejčková, A. Kožinová, J. Růžková, E. Pečarková, A. Vošahlík, Jana Slámová, L. Jonáková a M. Eliášová.

Rozhovory a zpracování: Dana Reiterová a Kamila Nergerová

Miluška Lebedová

(nahrávka z r. 2016)

Vlevo: pí Skřípalová (sestra z gynekologie), vpravo Miluška

Narodila se v r. 1940, zemřela 2019. Za svobodna se jmenovala Tuháčková (ze Zbenic). Celý profesní život byla zdravotní sestřičkou.
Poznámka: Miluška Lebedová byla moje teta, proto jí v rozhovoru tykám ☺

Kdy ses přestěhovala do Milína?
Asi v roce 1959. Jinak jsem začala pracovat s panem doktorem Váchou, když ještě bylo středisko nahoře u Strnadů (v Nádražní ul.). Tam byl obvodní a zubní lékař.

Ta vila byla postavené pro doktora?
Ne, tam bydlela nějaká paní učitelka s bratrem, jmenovali se taky Strnadovi, ale byla to úplně jiná rodina, než tam bydlí dnes. Oni tam měli ten dolejšek, bratr a sestra, která tu kdysi učila ve škole. Neměli žádné děti. Když zemřeli, tak se to prodávalo a podmínkou údajně bylo, aby to koupil někdo, kdo se jmenuje Strnad.

A tam jsi byla u toho pana doktora Váchy jako sestřička?
Ano, tam jsem byla sestřička na obvodě. Předtím jsem sloužila v Příbrami – v nemocnici na chirurgickém oddělení. Ale protože pan doktor potřeboval sestru na obvod, jelikož jeho sestra mu odcházela na mateřskou dovolenou (to byla paní Huláková), tak se s panem ředitelem v nemocnici, tenkrát to byl pan doktor Beck, tak se s nim domluvil, že by mě potřeboval do Milína. A když já jsem se sem šla podívat, tak jsem mu říkala: „No tohleto já jsem se ve škole neučila. Tady se pořád jenom něco píše. Sem tam se píchne nějaká injekce…“ Začínala se zavádět také kartotéka. A pan doktor, když mě sem pozval podívat se na ten obvod, tak jsem mu měla za týden říci, jak jsem se rozhodla a já jsem mu říkala: „Pane doktore, já tam nepůjdu. Protože tam to je ouřad jenom

pořád.“ Teď se to tedy dělá tak, že ti, co chodí na praxi, se zaučují, chodí i na obvod, ale dřív se nechodilo, to nebylo.
A pan doktor říkal: „No to snad mi nemůžete udělat, že sem jako nepůjdete?“. Ale jelikož se dobře znal s panem ředitelem Beckem, tak prostě za ním přišel a říkal, že se mnou je to takhle a takhle. A pan ředitel mi dal rozkazem, že od 1. listopadu roku – teď už nevím přesně kterého – půjdu do Milína na obvod. Tak jsem šla.

Jinak pan ředitel Hejnic, bývalý ředitel na staré škole, tak nám dělal ty kartotékové karty, co potřebujeme založit, on to na tu každou kartu vypsal ručně tím jeho hezkým písmem ozdobným a pak nám to vždy přinesl.

A nejsou ještě nějaké zachovalé ty karty, od toho pana Hejnice?
No byly tam…, jenže ono je to strašně dávno.

A do Milína jsi šla rovnou bydlet, nebo jsi dojížděla?
To jsem dojížděla ze Zbenic. Ovšem musela jsem každý den 2 km na autobus, protože tam tehdy přes Zbenice nejezdil. V zimě to bylo docela těžké. Takže pan doktor Vácha mi říkal, když se dostavilo sídliště: „ Jó, já vám to zařídím, budete tam mít takový jenom 1+1 byt, ale nebudete muset už běhat na ty autobusy.“ To jsem byla ráda, hned jsem tady začala bydlet.

Jak dlouho jsi dojížděla?
Než se to dostavělo tady dole ty byty, stavělo se to odshora. Pan doktor Vácha se sem potom přestěhoval, protože oni Váchovic bydleli tam dole na Milíně, tam jak měl pan Matějka restauraci. Tak to bylo dříve pana doktora Váchy celé. On tam měl pan doktor Vácha (starší) ordinaci a čekárnu nahoře. Ale jeho syn pan doktor Vácha tam být nechtěl. A pan doktor, jak jsem byla mladá, to mi bylo nějakých 19 let, tak říkal: „Doufám, že se nebudete vdávat, a když, tak že hned nebudete plánovat děti.“ Já jsem říkala: „ No pane doktore, známost mám.“ V té době jsem už chodila s Honzou Lebedou, od svých 17 let. Tak jsem ale říkala: „No já to hned nezamýšlím. Já jako ne. Nevím…“ No ale pak jsem se v roce 1960 vdávala. To jsem mu pak už říkala, že se budu vdávat. Tak mně naplánoval všechno. Všechno - že abych ty děti honem neměla a že doufá, že mu to splním, aby nemusel hned zase hledat nějakou jinou sestru. A že pozvat na svatbu mám pana ředitele Becka, který mě sem doporučil, který mu pomohl. Pak paní doktorku Zelenkovou nějakou a já nevím, kolik dalších lidí. On mi myslím pan doktor Vácha dělal i svědka na svatbě. Takže takhle to bylo. Takhle jsem tu začala, pak jsem si zvykla na obvod, protože nic jiného mi nezbývalo.

A tady pod obvod patřil jenom Milín?
Nene, i spoustu vesnic. Tady je teď míň vesnic, než bylo dřív. To byl velký obvod. Pak taky byla ordinace, jak bydlí paní Kopalová, tam někde. Tam byl pan doktor Vácha taky, to jsme se stěhovali od Strnadů tam a až bylo hotové středisko na sídlišti (pod křižovatkou Školní a U Stadionu), tak naposledy.

Taky byl zubní doktor dole „na Milíně“, jak jsou Bubníkovi. Tam byl pan doktor Ansl, ke kterému jsem taky chodila si nechat ošetřovat zuby. Pak se to přestěhovalo na sídliště do střediska.
Jezdila sem taky nějaká paní doktorka z Příbrami, která byla dětská lékařka, ale nevzpomenu si na jméno. Měla dole ordinaci jednou v týdnu, takovou jako poradnu.

A ty lidi pořád přibývali, nebo byl stálý počet?
No jezdilo se do Tochovic, tam byla lékařská stanice. A také sem patřil Jeruzalém. I Zbenice sem jeden čas patřily a mám ten dojem, že i Solenice, Pečice. V Tochovicích to tam bylo dlouhá leta. To se ordinovalo na faře, tam se jednou v týdnu jelo. Dole v přízemí bydlela paní Pelčíková, ta zalévala hroby a tak. A pan farář, když měl službu, tak tam měl takový kumbál. A ta paní nám vždycky zatápěla, abychom měli teplo, když jsme měli přijet. To byla maminka paní Kolárové.

Dělalo se třeba nějaké hromadné očkování?
To dělal asi až pan doktor Valta, když sem pak přišel do dětské ordinace.

Neřešili jste třeba taky porody?
Nene, to jsme neřešili. Ale když jsme měli u Strnadů ještě ordinaci, tak tam jezdil gynekolog jednou týdně ordinovat. To si také pamatuji. Vedle byl gynekologický stůl, tam byl takový sterilizátor a ještě jedna místnost. A když přijel pan doktor Zika, tak se vždycky přestěhoval gynekologický stůl do naší ordinace a přijel pan doktor gynekologický. A bylo to, jako je v tom filmu „Všude žijí lidé“, je to strašně starý film, kde to tak bylo. Tam se tedy dělaly i porody.

A jaký jste měli úbor?
V nemocnici předtím na chirurgii jsme měli uniformy – takové modré šaty a čepečky. A bílá zástěra navrch, dozadu se zavazovala. Doktor chodil v bílém plášti.

Pak když já jsem šla na mateřskou, po mě šla, myslím, paní Věra Kolárová. Jeden čas dělala s panem doktorem Váchou. To si pamatuji, protože mi pak vždycky říkala: „Všechno je špatně, protože já nic tady neumím.“ Ona byla sestřička z rehabilitací v nemocnici. Pak jsem po mateřské (v r. 1963 se mi narodil syn Milan) také jednu dobu byla s panem doktorem Valtou jeden rok jako dětská sestra. Protože jeho sestra odešla do Německa, nebo kde to měla příbuzné… Pan doktor Vácha dělal poté posudkového lékaře v Příbrami. Pak tu byl pro dospělé lékař každou chvíli někdo jiný. Já jsem pak také neměla moc, kam nastoupit, tak jsem byla každou chvíli někde jinde. Taky jsem dělala na rehabilitaci v nemocnici. Pan doktor Kukačka přišel až potom. K němu jsem se dostala tak, že on si mě vyžádal. Já jsem říkala, že nemám kam dát dítě, to už jsem měla druhé. Tak paní Kukačková mi chviličku hlídala Janu. Do školky ji totiž hned nevzali. Muselo se počkat, až jí budou opravdu tři

roky. A ono jí nebylo, takže dopoledne ji hlídala paní Kukačková a odpoledne já už jsem přišla.

Lékárna ta tady nebyla? Měli doktoři nějakou zásobu léků?
Ta tady nebyla. My jsme měli takovou lékárnu. To se vozilo v bednách, a ty recepty se sbíraly asi za každý týden, myslím. Ty se spočítaly a poslaly se po řidiči do lékárny do nemocnice. Ta byla tenkrát taky jen jedna. No a nám poslali zas tu bednu. A já jsem to pak celé odpoledne roztříďovala podle abecedy. To byly dvě takové kredence a tam jsem to měla podle abecedy, roztřiďovala jsem ty léky a skládala. Takže to byla moje povinnost.

Lidé si pro to pak přišli?
No ti lidi si přišli k doktoru, a když jim napsal ten lék, co jsme tu měli, tak se jim rovnou dal. Pak se za ten recept začala platit 1 koruna, myslím. Pak se zase musely počítat i ty peníze. A zase se to posílalo do té nemocnice. Byla s tím dost práce.

Měli jste nějaký případ, že byste museli volat záchranku?

To bylo až pak déle, kdy se mohla zavolat záchranka. Ale já přesně nevím od kdy, protože paní doktorka (Pechalová), když přišla po panu Kukačkovi, to jsme ještě ordinovali tam v tom středisku, ale potom měla tady svojí ordinaci. No a jak přišla paní doktorka, tak opravdu, to už jsme mohli volat záchranku, měli jsme určenou i sanitku, která bude jezdit do Milína, pravidelně každý den.

To se tu i střídal pan Kolingr. A pak postupem času tady měla paní doktorka sestru zvanou gerontologickou, která chodila po těch starých lidech. To byla paní Pešková, ta je navštěvovala, i jim vozila třeba ty léky. Chodila všude, i do Solenic, do Cetyně, do Pečic, všude… Vždycky řekla paní doktorce, co by pro koho jako chtěla a jestli to napíše, tak jim to donesla. To bylo dobré, to ji tenkrát platila nemocnice, ale to se pak zas zrušilo.

Co se zdravotnictví v Milíně týče, to je asi vše. Jinak mám spoustu vzpomínek jiných, třeba na pěvecký soubor Radost…

Rozhovor vedla Dana Reiterová, přepis Kamila Nergerová
Foto z rodinného archivu Jany Kludské (dcery)

ČÁKA, Jan. *Podbrdskem od městečka k městu*. Vyd. 2., upr. Praha: Paseka, 2001. ISBN 80-7185-400-X. Dostupné také z: http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:8f0f7fb0-27f3-11e2-a433-005056827e52.

MILÍN - 1. část

Městečko na cestě — to je od nepaměti základní charakteristika Milína od prvopočátku obce až po nejčerstvější dnešek. A nebyla to jen tak ledajaká cesta. *Via aurea* — Zlatá stezka, jinak také cesta Prachatická, Pasovská nebo Solná. Jméno po zlatu jí vtiskla četná rýžoviště v okolí, z jejichž třpytivých zrnek slévali již Keltové mince duhovky. Ale nad zlato je sůl, jak známe z pohádky. Vzácná sůl se do naší země vždycky musela vozit, a byla to právě tato cesta, po níž do Čech plynula sůl od nám nejbližšího naleziště, podhůří Alp u Solnohradu.

Zástup soumarů se zbožím na hřbetech táhl po rozblácené a jindy zas kamenité klikaté cestičce, která v dobách formování českého státu jen zřídka vystupovala z pralesů do otevřené zemědělské krajiny. Na jednom takovém bezlesém ostrůvku byl Milín, ves s manským dvorcem příslušná k hradu Kamýku. Ta se za vlády Jana Lucemburského rozrostla na městečko, které se takto prvně označuje v roce 1336.

Slavné údobí vlády Karla IV. proměnilo i Zlatou stezku. Z králova rozkazu byla tato důležitá, do té doby však úplně primitivní dopravní tepna přestavěna v silnici. Jak asi vypadal první vůz, který jí projel? Těžko si představit, ale v každém případě okamžik, kdy děje cesty začala odměřovat otáčející se kola, byl významným mezníkem.

Vláda moudrého Otce vlasti se Milína dotkla i jinak. Po založení Karlštejna panovník usiloval, aby hrad získal i patřičné zázemí, své panství, z jehož výnosu by byl do budoucna vydržován. Jak už jsme si připomněli v kapitolách o Budňanech a Hostomicích, nebylo už tehdy v nitru země volné královské půdy mnoho, a tak bylo nutné zahrnout do karlštejnského panství i některé vzdálenější statky. A právě tím nejvzdálenějším se stal Milín, od té doby už trvale patřící do Podbrdského kraje.

Karlova doba se nám připomíná také na Slivici, v té vzorně alšovské či ladovské osadě s farou a kostelem na kopci, jen čtvrthodinku chůze od Milína. Kostelík dal postavit na místě starší dřevěné stavby arcibiskup Arnošt z Pardubic na okraji svého příbramského panství. A protože bylo do Slivice z Milína tak blízko, nebylo potřeba stavět kostel v městečku. Teprve na sklonku 19. století Milínští přestavěli zrušenou sýpku na horním okraji obce na vlastní městský kostel zasvěcený sv. Václavu.

Arnoštova gotická stavba na Slivici prošla později několika přestavbami a zejména barokní doba ji zvýraznila věží s cibulovou bání. Pravý umělecký poklad je však uvnitř chrámu; vlastně byl, protože dnes má trvalé umístění ve sbírce starého českého umění Národní galerie v Jiřském klášteře na Pražském hradě. Je to gotická opuková socha sv. Petra, jemuž je slivický kostel zasvěcen. Jde o dílo neznámého umělce, označovaného jako Mistr Krumlovské madony, který je vytvořil okolo roku 1390. Autor se považuje za vůdčího reprezentanta českého sochařství takzvaného krásného slohu. Typicky goticky prohnutý, spíše světsky vyhlížející světec, po staletí němý svědek křtin a svateb obyvatel milínské krajiny, začal

v naší době cestovat. Nejdříve se vypravil na výstavu českého gotického umění do Paříže, a pak až přes moře na světovou výstavu v kanadském Montrealu, aby reprezentoval kulturní vyspělost našeho národa. Jeho domovský slivický kostel při tom nebyl zkrácen. Vzácná plastika zůstává i nadále jeho majetkem a na oltáři je svatý Petr stále k shlédnutí v kopii, která je od originálu k nerozeznání.

Další běh věků zanechává o Milíně jen nepatrně zpráv. Jako jinde na Podbrdsku, i tady bylo nejhůře za třicetileté války. Pravděpodobně to byly smutné příběhy těchto let, které způsobily, že se Milínu nedochovalo privilegium povýšení na městečko. Neví se ani, kdy Milín získal znak, jehož emblém se poprvé objevuje na pečetidle s datem 1621. Je na něm rozkřídlená orlice, přisuzovaná erbu pánů z Kolovrat. V barvách tohoto rodu byl také později znak vyobrazován.

Nabízí se domněnka, že svůj znak dostal Milín na sklonku 16. století od karlštejnského purkrabího Jáchyma Novohradského z Kolovrat. To byl onen energický muž; který provedl generální opravu Karlštejna v renesančním slohu. Jak pan Jáchym zdůrazňoval svou osobu a rod, dokládá skutečnost, že kolovratský erb dal vymalovat na korouhvi věže hradního paláce. Mohl se tedy stejně prosadit i při udělení znaku Milínu.

S koncem třicetileté války a mírovým ruchem na zemské silnici se obyvatelé poddanského městečka znovu vzchopili. Také správce milínského statku se staral, aby z odlehlého koutu panství zase na Karlštejn putovaly váčky zlaťáků. Koupil zdejší zpustlou hospodu a obnovil ji, vystavěl nové ovčíny a pilu. K důchodům panství patřilo také mýto. Vybíralo se v Milíně, ale i v Lešeticích, Pečicích a Smolotelích, tedy na silnicích, které se z Milína rozbíhaly do dalších tří stran.

Trasa zemské silnice se v milínském okolí několikrát změnila, většinou se ze špatně sjízdného, povozy rozježdděného úseku přešlo na jiný, lepší. Slavná Via aurea byla ještě v 18. století na úrovni dnešní podřadné polní cesty. Ani není divu, že když v roce 1743 Marie Terezie projížděla Milínem a na chvíli se tu zastavila k odpočinku, odmítla pozvání příbramských jezuitů, aby udělala zajížďku na Svatou Horu. Za svého putování z Vídně do Prahy a zpět měla kočáru skákajícího přes hrboly zřejmě dost.

A tak jako se kdysi stav Zlaté stezky nelíbil Otci vlasti, byl jednoho dne krajně nespokojen i rakouský císař. Bylo to v době napoleonských válek, kdy zvlášť vojenská praxe si vynutila rekonstrukci hlavních silnic říše. Nejdříve se v kraji objevili měřiči s přístroji a mapami a pak, v roce 1811, nastoupili dělníci s motykami, lopatami a kolečky. Přestavba zemské silnice byla břemenem pro kraje, kterými procházela. Ty nesly celý náklad její stavby, nikoliv císařský erár, jak by se dalo čekat. Ale výsledek stál přece jen za to. Cesta byla zbavena všech zbytečných zákrutů a velká část trasy byla nově vybudovaná. Nová silnice pak dala zapomenout starému pojmenování Zlatá, Solná a všem dalším variantám. Od té doby už se říkalo výhradně císařská silnice.

S dokončením stavby ve dvacátých letech 19. století opět stoupl puls Milína. V městečku byla zřízena c.k. poštovní stanice a tehdy si také Milínští postavili radnici s hodinovou věžičkou ukončenou orlicí z městského znaku. Před radnicí šplouchala kašna, lákající k občerstvení upocené a zaprášené pocestné. Zvaly ovšem i místní hospody. Vždy rády vítaly bodré světácké formany, kteří se svými těžkými vozy zásobovali zemi vším, čeho bylo zapotřebí, a v šenku nelitovali groše. Nejraději ovšem hospodští viděli panstvo jedoucí v kočárech, protože to nemuselo skrblit zlaťáky.

Pokračování v příštím mimořádném čísle Zima 2024/2025 (2. závěr. část)

Levín - vrch mezi Konětopy a Bukem

Výška: 612 m n.m.
Prominence: 53 m
Pohoří: Benešovská pahorkatina
GPS: 49.651908N, 14.045776E

Foto: Miroslav Kunt

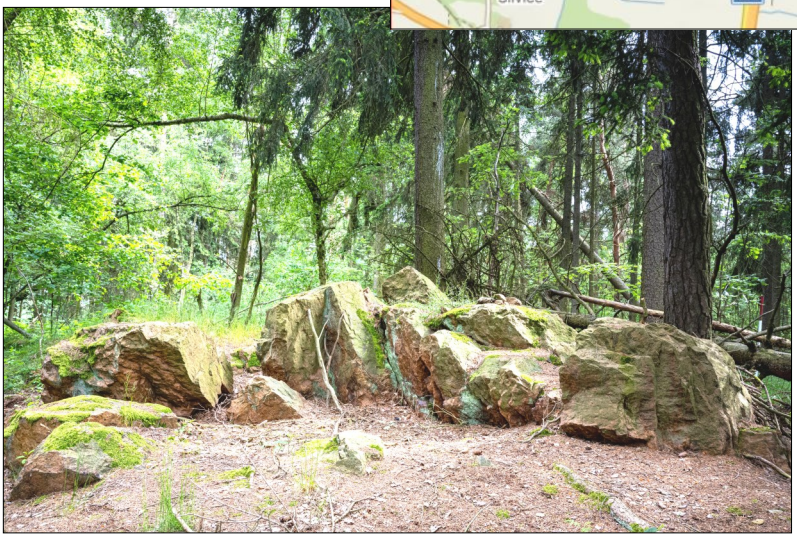

Mimořádná příloha Milínského zpravodaje vychází 4x ročně (jaro, léto, podzim, zima). Jde o periodický tisk územního samosprávného celku pro obec Milín (včetně osad). V tištěné podobě zdarma pouze v knihovně. Elektronicky zveřejňováno na www.milin.cz - v menu Život v obci.

Sazba a grafická úprava: D. Reiterová, **tisk:** Mgr. J. Pižl
Korektura textu: Mgr. V. Trantina, D. Reiterová
Foto na titulní straně: Dana Reiterová
Vydává Obec Milín (IČ: 00242730), 11. května 27, 262 31 Milín
a Knihovna Dr. E. Bořického Milín - sídlo redakce.
Tel. 318 691 414, 737 076 639, E-mail: knihovnamilin@volny.cz
Vydávání schváleno pod číslem: MK ČR E11721